

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvenredni ponedeljke in dneve po pramnikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za te dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne poštne vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 25—26 poleg gledališča v „zvezdi“. — Uredništvo, na katero naj se blagovoljno pošiljati naročila, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

P. n. gg. naročnikom.

Po koncu tega meseca stopi jedini slovenski dnevnik „Slovenski Narod“ v deveto leto svojega izhajanja in začne se novo naročevanje.

Uljudno vabimo vse p. n. gg. naročnike, da svojo naročnino ponovno in vse prijatelje, da nam skušajo novih naročnikov pridobiti, list razširiti kjer je mogoče, in s tem podpirati slovensko stvar.

Naj gg. naročniki izvolijo ob pravem času, prej ko mogoče, naročnino po poštni nakaznici poslati, da ne bode nereda v razpošiljanji, ker odslej po sklepu upravnega odbora moramo list brez razločka vsacemu vstaviti, kdor nij naročnine naprej plačal. Administracija tedaj zdaj nema pravice pošiljanje podaljšati na upanje.

„Slov. Narod“ velja:

Za ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za celo leto	13 gld. — kr.
Za pol leta	6 „ 50 „
Za četrt leta	3 „ 30 „
Za en mesec	1 „ 10 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za celo leto	16 gld. — kr.
Za pol leta	8 „ — „
Za četrt leta	4 „ — „
Za en mesec	1 „ 40 „

Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer:

Za Ljubljano za četrt leta	2 gld. 50 kr.
Po pošti sprejemati „ „	3 „ — „

Administracija „Slov. Naroda“.

Tiskovna pravda „Slovenskega Naroda“.

Zagrebaški list prinaša naše kratko poročilo o tiskovni pravdi, v kateri nas je ljubljanski c. kr. državni pravdnik tožil zaradi prestopa programa, ker smo ponatiskali mali članek v hrvatskem jeziku, ter svojo radovednost izreka, kakovi so bili nagibi te tožbe, ki jo „unikum“ v tiskovnem postopanju, in kati so bili zagovori, s katerimi se je urednik „Slovenskega Naroda“ branil. To, in pa, ker smo tudi sami preverjeni, da je cel naš slučaj vreden, da se kot znak, kakove politične borbe je nam dan danes tudi boriti, naše ožje zgodovini s tem-le poročilom ohrani, napotuje nas, tu priobčiti celo obravnavanje, da si ravno nekoliko z neveseljem in s tem strahom na delo idemo, da utegne državni pravdnik naše poročilo tako konfiscirati, kakor je zadnje naše poročilo o sodnijskem ugovornem obravnavanju konfisciral, da si smo po vsej resnici isto pisali, kar je urednik pred sodnijo govoril, kar nam je g. državni pravdnik na ustno interpelacijo sam potrditi blagovolil, opiraje se samo na §. 28. in na to, da on smatra takovo poročilo kot nov članek, da se dela novo kaznjivo dejanje itd. — Denes moramo torej še z večjo pazljivostjo poročati, da uideimo. In — denes nas bodo morda pustili, ker nazadnje je cel casus skoro toliko literaren kot političen.

Kakor uže večkrat prej, tako je „Slov. Narod“ tudi 5. septembra letošnjega leta prinesel mej malimi članki o jugoslovanskej vsotaji i citat iz hrvatskega javnega lista. Kakor hrvatski „Obzor“ večkrat iz slovenskih novin kar slovenski dialekt citira, preverjen, da vsak hrvatski bralec slovenski

lahko umeje brez prevoda v hrvaščino, tako je tudi urednik „Slovenskega Naroda“ bil od nekdanjega prepričanja in je citiral izrek hrvatskega lista v originalu, v hrvatskem jeziku. Članek konfisciranega lista je bil zaradi tega v tiskarni zapečaten in urednik J. Jurčič se je imel zaradi tega zagovarjati pred okrajnim sodnikom na tožbo c. kr. državnega pravdnika, zastopanega v osebi drž. pravdnika g. Peršeta. Državni pravdnik se je sklicaval na to, da v oglaševanju „Slovenskega Naroda“, ki se je izročil c. kr. državnemu pravdniku, stoji izrekoma: „Slovenski Narod“ izhaja v slovenskem jeziku itd.“ Ker zdaj prinaša članke v drugem jeziku, pa tega državnemu pravdniku nij posebej naznanil, storil se je urednik krivega prestopa programa in naj se kaznuje po §. 10. in 11. tiskovnega zakona, (ki določujeta zapor od 8 dni do jednega meseca in izgubo kavcije od 50 do 200 gold.) isto tako se je pregrešil tiskar, tukaj faktor „narodne tiskarne“ M. Armič, s prestopom zanemarjene tiskarske dolžnosti. (Kazen eventualno isto tako velika kakor za urednika).

Okrajno sodnijo je zastopal c. kr. adjunkt Čuček, zapisnikar je bil avskultant Polec.

Državni pravdnik g. Perše utemelji svojo zatožbo ob kratkem, navajajoč paragrafe tiskovnega zakona.

Urednik Jurčič je bil brez zagovornika prišel in se je zagovarjal mej družim tako-le:

„Najprej naj vzamem tiskovno postavbo in opozorim slavno sodnijo in gospoda državnega pravdnika, da cela stvar, kakor jo tu obravnavati imamo, po mojem mnenju ne spada pod §. 10. tisk. postave, na katerega

Listek.

Spomin na dva satirika duhovskega stanú.

I.

Francoz Rabelais.

François Rabelais, ženijalen satirski pisatelj francosk, se je narodil v Chinonu, nekdanje okrajne Touraine l. 1483, stopil je v red oo. Frančiškanov in si tam po vlastnem trudu pridobil obilo znanostij. Vendar, ker se ta red takrat nij dovolj pečal z znanostmi, stopil je s papeževim privoljenjem v red Benediktincev l. 1523. Ali tudi tukaj nij se mu dopalo, zato klostersko obleko izsleče in gre kot svetovni duhovnik v Montpelliere, uči se tam zdravništva in postane imeniten zdravnik. Ko mu je vest oponašala, da je brez vsega dovo-

ljenja kloster zapustil, sprosi od papeža Pavla III. „bullam absolutiois“, in jo dobi; kardinal Jean du Bellay mu ponudi stanovanje v opatiji St. Maur des Fossés, kjer je kot kanonik živel, potem pa za župnika v Mendon bil postavljen. Umrl je v Parizi leta 1553.

Rabelais je v satiri in v komičnej pisalni delavnosti izvrsten. Bičal je tadanjo vladu in slabosti družbinskega življenja z ostrim vtipom, in dosta pripomogel k izobraževanju francoskega jezika. Vendar nareče, v katerem je Rabelais pisal, razumejo le filologično izobraženi Francozi. Sicer on večkrat stvari pretira, ali pripoznati moramo, da v njegovih spisih, posebno v romanu Gargantua in „Pantagruel“, vlada prijetna veselost in poseben humor. Najnovejšje izdanje njegovih del se je napravilo v Parizi 1840. V nemški jezik so je prestavili Fischart (1852), Regis (2 zvezka Leip-

zig 1832—41). Njegova romana Gargantua in Pantagruel sta od leta 1533—1836, četiri in devetdesetkrat prenatiskana bila.

II.

Slovenec Andrej Gutman.

Narodil se je 25. novembra leta 1784 v vasi Žetinci mestne fare Radgonske. Prve šole je obiskal v Radgoni, gimnazijo dovršil v Mariboru, modroslovne in bogoslovne studije pa v Gradcu. Leta 1811 je bil posvečen za duhovnika, služil pri raznih farah za kaplana; 1820. leta postal župnik na Soboti. Soboti stoji na visokej panogi laboških planin, tik koroške meje. Kraj je prav osamljen, in duhovnik, ki tukaj mora živeti brez vse človeške omikane družbe; nikogar ne vidi, nego svoje posle in vsako nedeljo svoje farmane, nema torej ravno najprijetnejšega življenja.

Za kratek čas se je naš Gutman pri

se obtožba sklicuje. Ta paragraf terja, da kdor hoče perijodičen list izdajati, ima dotičnim oblastim naznaniti razen časnikovega naslova, reda izhajanja, še „pregled“ onih predmetov, kateri se bodo v listu obravnavali, ali da nemški tekst postave citiram: „einen Überblick der Gegenstände, welche sie (die Zeitschrift) zu behandeln bestimmt ist“. Torej postava terja, da se naznani samo „pregled“, ne vse kaj, in kakó se bode pisalo, in sicer pregled predmetov, stvari, „der Gegenstände“, ne pa načina, kakó se bodo obravnavale. O jeziku tedaj postava niti ne govori, niti besedice ne. Če je tedaj tam naznanjeno bilo, da list izhaja v slovenskem jeziku, je bilo še več naznanjeno, nego je po postavi treba, več kot postava terja. Torej sklicevanje g. državnega pravdnika na ta paragraf nij umestno. Ravno tako pa je s §. 11, na katerega se tožba tudi opira. Po tem paragrafu se ima vsaka izprememba „jede eingetretene Veränderung“ ob pravem času drž. pravdniku naznaniti. To je resnica, ali jaz odločno tajim in bodem dokazal, da imam prav če tajim, da bi bilo to, če sem citiral kratek članek v drugem jeziku, sploh kakova izprememba v izdajanju „Slovenskega Naroda“. Jaz sem osem let, ves čas izhajanja tega lista sodelavec njegov, torej poznam njegovo postopanje najbolj natanko ter vem in morem z mnogimi listi dokazati, da smo citirali mnogo reči v nemškem, latinskem, hrvatskem i drugih jezikih. To je bila pri nas navada, posebno v inseratih, katerih je mnogo nemških; to je bil od nekdanj usus pri našem listu, kakor je tudi vseh drugih listih, ki pa zavoljo tega nikoli niso bili pred sodnijo klicani.

Le vzemimo najprej ljubljanske liste, ki izhajajo pod očmi istega državnega pravdnika kakor „Slovenski Narod“. Na priliko „Novice“ izhajajajo že nad 30 let. Meni so znani vsi tečaji in vse javne pravde tega lista, videl sem v „Novicah“ prejšnjih let mnogo citatov v hrvatskem in drugih jezikih, ali nikdar, niti ne v Bahovih časih, ko se vendar tudi nij časnikom preveč svobode dajalo, ta list nij imel pravde zaradi citatov v neslovenskem jeziku. Dalje je star list tudi „Danica“. Ona od nekdanj prinaša n. pr. papeževa pisma, alokucije itn. v latinskem jeziku, kakor se mora gospod sodnik iz tega-le eksemplara, ki

sem ga za dokaz soboj prinesel, prepričati. Pa ne le slovenski, tudi nemški časniki, ki v Ljubljani izhajajo, mej temi c. kr. vladni list „Laibacher Zeitung“ prinašajo tudi slovenske članke, na pr. oklice od deželne odbora, od c. kr. deželne vlade same in od družih. („Danica“ „Laib. Ztg.“ urednik J. priloži kot dokaz k aktu.) To je vendar čudno, da gotovo izvedenim juristom pri dež. vladi nij nikdar na misel prišlo, da se v „Laib. Ztg.“ slovenskih člankov, — kajti mej inseratom in uvodnim člankom tiskovna postava nobenega razločka ne dela, — ne sme uvrščati, če se neče proti zakonu pregrešiti. In kakor ljubljanske, tako ravnaajo vse druge novine: „Vaterland“ in „Volksfreund“ na Dunaji prinašata papeževe izjave v latinskem jeziku, diplomatični akti se citirajo pogosto v francoskem, v „Deutsche Zeitung“ sem oni dan v listku o Bledu bral celo štiri slovenske verze citirane, „Wiener Tagblatt“ vam donša tudi francoske inserte, in celo najskrbnejše uredovan nemški dunajski list, uradna c. kr. „Wiener Zeitung“ prinaša na prvi strani trgovinske in druge pogodbe z vnanjimi državami v angleškem, francoskem jeziku. A nobeden človek ne bode rekel, da te novine ne izhajajo v nemškem jeziku, ako en posamezen članek v drugem jeziku tiskajo, ker jeden članek ne daje še drugega karakterja, ne odločuje jezika, v katerem list sploh izhaja. Nikoli pa še nobeden teh listov nij imel tiskovne pravde, kar je vendar dokaz, da so vsi drugi juristi in državni pravdniki postavili drugače razumeli négo ljubljanski.

(Sodnik vpraša toženca, ali ve, če drugi listi, na primer „Laib. Ztg.“ nemajo morda posebej v svojem programu dovoljene pravice, prejemati članke tudi v drugem jeziku?)

Jurčič: „Jaz sem tega prepričan, da ne, ker vsak urednik to smatra kot samo ob sebi razumljivo; pa da se tudi o tem prepričamo, hotel sem na koncu svojega zagovora g. državnega pravdnika prositi, naj on dokaže, je-li imajo drugi ljubljanski listi to posebno pravico.*)

„Ali postavimo se tudi še na drugo stališče (nadaljuje Jurčič). Vzemimo podlogo g. državnega pravdnika, namreč ozna-

*) Omenjamo, da se potem to nij zgodilo; g. državni pravdnik tega sam nij storil, urednik je bil na konci pa pozabil na to. Tedaj pri noveji obravnavi.

nilo, da list „izhaja v slovenskem jeziku“, ne glede na interpretacijo postave in na splošni usus, prav po besedi, prav „ad verbum“. In tudi potem se jaz nikdar nijsem krivega storil prestopka, ki mi ga očita državno pravdnikstvo. Jaz se postavljam tudi lahko na stališče tega oznanila in trdim tačas, ko hrvatsk citat za list pišem: „list izhaja v slovenskem jeziku“. Kajti „hrvatsko“ in „slovensko“ sta dva dijalekta, pa prav za prav jeden in isti jezik. Razlika mej hrvatskim in našim govorom je velikansko manjša, nego razlika mej dvema nemškima dijalektoma na pr. mej plattddeutsch, kakor ga nemšk kmet na severu govori in mej govorom, ki ga čujemo pri nemškem kmetu gornje-štajerskem, in vendar sta oba ta dva Nemca. Da nij mej hrvatskim in našim slovenskim jezikom nobene velike razlike, to nas uči vsakdanja izkušnja. Kmetje od nas, ki ne znajo nič brati niti pisati, hodijo na Hrvatsko po trgovini, po vino itd., oni se izvrstno in brez tolmača s Hrvati razumejo in nobeden izmej njih ne bode govoril o posebnem hrvatskem jeziku, nego rekel bode k večjemu da Hrvatje „drugače zavijajo“ besede, ali da šicer govore kakor mi.

Pa tudi znanostno se ne da dokazati, kje se slovensko neha, in kje hrvatsko ali srbsko začne. Hrvatski stari pisatelji, kakor Belosteneec so pisali slovensko, hrvatski klasiiki, kakor Gundulić in drugi dubrovniški pisatelji, velikani hrvatske narodne literature so pisali „slovinski“, in še dan denes pravi dalmatinski Hrvat, da govori slovinski. Dan denes smo pač od hrvatskega ločeni politično, jezikovo pa nijsmo. Tega bi tudi gospod državni pravdnik ne trdil, ko bi poznal o tem predmetu sodbo avtoritet, kakor so na priliko po vsem učenem svetu spoštovani Miklošič, Šaфарik itd. Kdor te avtoritete in zgodovino slovanskega jezika malo pozná, ta bode tudi vedel, da je naše imenovanje „slovensko“ prav za prav generélno ime in prav za prav nij od kraja nič drugega pomenilo, kakor slovansko, torej se lahko z vso pravico reče, in se ima vse filologične avtoritete za soboj, če se hoče namesti slovansko ali slavjansko tudi dan denes reči ali pisati slovenski, kar se tudi deloma godi. Ker je tedaj naznanjeno, da list v „slovenskem jeziku izhaja“, jaz tudi zaradi hrvatskega citata nijsem prestopa programa kriv, če prav po besedi vzamemo celo stvar. Če

nekem svojih farmanov naučil ključarskega in strojarskega dela, naučil muzike, in je sam nove orglje za svojo cerkev napravil. Svojo kuharico je naučil orgljanja in tudi latinskega jezika, in ona je pozneje opravljala službo organista in koralista.

Gutman je bil izvrsten dijak, posebno izurjen v grškem jeziku. Tudi kot duhoven je bil delaven in je zaslužil boljšo faro.

Nekemu mogočnemu se zameri s svojim preveč ravnim obnašanjem, in tako je vsakokrat pri kompetencijah za boljše fare padel. To vzbudi v njegovem srcu bridko željo. Prosi za Soboto, in jo dobi, dasiravno se nij vsega srečnega počutil.

Več let je moral slabi in bolehati Gutman v tem težavnem bribovitem kraju služiti, dokler mu nij dal admontski prelat, ki je Gutmanov talent poznal, faro sv. Jakoba v Slovenskih goricah.

Tudi tukaj je bil skrben in delaven, samo slabi možek nij mogel prenašati rožinega soka. Vendar Gutman nij bil nezmeren v pijači, temuč slabe glave, da mu je uže poliček škodil.

Rojen satirik je rad zabavljal, in se tako zameril pri višjih, posebno je rad zbadal svojega najbližjega predstojnika, katerega je v znanostih in zaslužnji presegal. To mu ravno nij nanoslo simpatij njegovih. Iskali so uzrokov iz vseh kotov njegovi sovražniki, in res pripomorejo, da Gutman pride v korekcijo, kar ga zelo potere, ker je izpoznal, da je ta kazen preostra za njegove prestopke.

Stopi v penzijo in v tem menišjem stanu prime za pero.

Da je ložej živel, spisoval je molitvene knjige v tačas dovolj gladkej, pravilnej slovenščini (Jezus moje želje, — Pobožnost

sv. Alojzija, — Angelj varuh — so iz Gutmanovega peresa). Zraven pa je pisal tudi bodeče satire. Leta 1841 je prvokrat izdal svoj: „Novi vedež za sme h in časkratenje Slovincem“ v gladkih verzih, v katerih prorokuje radovednim: od zadržanja, ženitve, kako se kateremu godi itd. Drugi povečani in poboljšani natis je prišel v Gradci s Tancerovimi pismenkami l. 1846 na svitlo.

V tej kujigi so njegovi višji in nekdanji župljani hoteli najti osobne napade. Gutman pak se je srečno potegnil iz zapletk.**) Prestavil je Lucijana, sam

*) Tadanji graški šk of Roman Sebastian Zaengerle Gutmana zaradi te knjige pokliče pred sebe, in pri tej priložnosti se je pripetil sledeči dialog, se ve da, v nemškem jeziku:

Škof: Vi župnik ste spisali knjigo, v katerej žalite vašega dekana in vaše župljane, vsi so razkačeni zaradi vaših zabavljic.

misli g. državni pravdnik da ne, naj mi dokaže; jaz sem imenoval nekoliko znanstvenih in jezikovnih avtoritet za svoj nazor, ali prepričan sem, da mi g. drž. pravdnik za svojo misel niti jedne imenovati ne more.

Državni pravdnik v svojej repliki priznava, da res tudi drugi časopisi prinašajo članke in citate v drugem jeziku, nego v katerem izhajajo. Ali to za toženca nij zadosta izgovora. Drugi listi toženi nijso bili. Na dalje razpeljuje, kako državni pravdnik, ki cenzurira časnik, včasih ne more vsega razumeti, kaj je pisano, če je v drugem jeziku, kakor tu v hrvatskem, in potlej ne more presoditi, ali je kaj protizakonitega ali ne. Na filologično polje se za predgovornikom ne more spuščati, ali on meni, da slovenski jezik nema tega generalnega „univerzalnega“ pomena, kakor je predgovornik toženec trdil. Slovenski jezik je bolj od hrvatskega različen in ne more se o dijalektu govoriti. Dalje interpretira tiskovno postavo.

Toženec Jurčič odgovarja: „Gospod državni pravdnik je priznal sam, da tudi drugi listi prinašajo članke v drugih jezikih, ali dosedaj nijso bili toženi, kakor jaz, zato tudi ne sojeni. Jaz moram vendar tu vprašati, ali nij čudno in kje so razlogi, da izmed vseh mnogih velicah listov, ravno „Slovenski Narod“ do tega pride, da je prvi zavoljo kaj takega tožen, da jaz prvi do te nove interpretacije tiskovne postave pridem, da bodem od 8 dni do 1 meseca zaprt in plačal 50 do 200 gld. kavejske izgube, in naš tiskar ravno tako? Jaz bi uroke temu lahko povedal, ali vem, da o tem vsega govoriti ne smem.

Kar se tiče jezikovnega, naj omenim še, da je ne le v časnikarstvu, nego v vseh literaturah navada, da se citira in piše tudi v dijalektih, ki so od jezika, v katerem velja, da je knjiga pisana, različne; ali vendar nihče ne taji, da je knjiga ali spis v dotičnem jeziku pisana. Uže Sofokles in Evripides sta posebno v korih svojih tragedij rabila dorični dijalekt, a nihče jima nij očitali da sploh ne pišeta atiško grško, in vendar mej grškimi dijalekti nij bil manji razloček nego mej slovanskimi. Anastazij Grta je prevel „slovenske“ narodne pesni v nemško, in dve nahajamo, ki so v originalu hrvatske. Jeremias Gotthelf je pisal klasične nemške novele, v dijalogu citira švajcarsko

nemški bernski dijalekt, ki ga jaz, z velicim veseljem te novele bravši, nijsem na prvi mah povsod razumel, da si sem se nekoliko vendar tudi v nemško filologijo ozrl. A nihče nij še do danes trdil, da nij Gotthelf nemško pisal, ampak švajcarsko, ki je geografično in politično od Nemčije ločeno, kakor Hrvatsko od nas, a jezikovo nič menj; narobe, Grimm ga še kot nemško avtoriteto rad citira.

Toženec našteje še nekaj dijalektičnih pisateljev in potem pravi, da glede razumljivosti pri državnem pravdniku velja le alternativa: ali je hrvatski citat, ki bi imel mir kaliti razumljiv za bralce naše dežele, potem ga more tudi gospod državni pravdnik, ki mora vendar na vrhuncu izobraženih ljudi v deželi biti, razumeti; ali pa je članek bralcem in državnemu pravdniku nerazumljiv, potem pa ne more javnega miru kaliti.

Zastopnik tiskarnice Armic navaja, da je vse, kar postava od njega terja izpolnil. Za časnik pa se ima sam urednik pečati. Ko bi mu bil on rekel, da je kaka izprememba, bil bi jo gotovo naznanil.

Kakor uže povedano izpoznal je sodnik vsled te obravnave oba zatoženca za nekriva. Ali državni pravdnik je pritožbo vložil in imeli bomo zaradi tega še novo obravnavanje pri deželnej sodnji pred več sodniki.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 17. decembra.

V državnem zboru je poslanec Weigl grajal davkarske uradnike, kateri neusmiljeno davke izterjavajo in rubijo. Pflügl je govoril, naj se vendar kmetu sol ceneje prodaja, namestu, da se v vodo meče. Poslanec Roser je ostro vlado interpeliral, zakaj nij še časnikarskega štempla odpravila, da-si je zbornica v tem smislu uže lani naredila resolucijo. Zakaj zbornične resolucije vlada v papirni koš meče?

O starem Schmerlingu, ki se zdaj v javnost sili in za ministra ponuja, piše praška „Politik“ od srede oster članek, v katerem pravi: „To je tist Schmerling, kateri je leta 1865 s splošno nevoljo kot živo nezmožnost, birokratično samovoljo s kuruličnega stola padel. Tist Schmerling, ki ga sodimo v Pragi po ducatih čeških v ječah zapiranih urednikov, in zdaj pride mej žurnaliste! In ti žurnalisti se pred tem pregan-

jalcem novinarstva upogibajo! To je res le na Dunaji mogoče. Tudi to mu „Politik“ v zlo šteje, da misli še sedaj po letu 1873 na politično zvezo z Nemčijo. Nekdaj je namreč zastopal velikonemško idejo: Avstrija na čelu Nemcev in Nemčije. Nasledek je bil Kraljevi Gradec.

Iz Pešte se poroča, da je cesar 16. t. m. sprejel hrvatskega bana Mažuranića, kateri baje hoče dr. Račkoga narediti za senjskega škofa in Mirko Hrvata za načelnika pravosodnega oddelka pri deželnej vladi.

Vnanje države.

Turčija objavlja, da je pripravljena, sledeče „reforme“ ali poboljške v Bosni in Hercegovini narediti: Vsi podložniki brez razločka volijo sodnike sami; civilni sodniki sodijo o pravih mej Turci in krščani; nihče se ne drži več v zaporu brez obsodbe, davek se bo zlagjal, robot se odpravi, vera je slobodna, testamenti kristjanov so veljavni (še „N. Fr. Pr.“ se čudi, kako da dozdej nijso bili). Ali vse to so le lepe obljube, turške obljube, katerim kristijanjanje nič več ne verjemó, ker so bili dostikrat goljufani.

Na Francoskem do tega hipa nijso volitve iz skupščine v prihodnji senat še končane, vendar je zopet 15 republikancev voljenih in 3 desničarji. Sedaj se pokazuje, da so vzlasti orleanski monarhisti in konservativci mej soboj prej dogovore imeli in popolnem sklenili, gotovo v sporazumljenji z Mac-Mahonom, republiko uničiti, kraljestvo zopet vzpostaviti, volivši same monarhiste v senat in le 13 republikancev. Da se jim je štrna zmešala, je tem veselejše. Skrajni desničarji so se samo nad orleanci maščevali, republik pa je na korist.

Grška zbornica je sklenila še na dalje imeti pri vnanjih državah poslaništva.

Amerikanska zastopniška zbornica v Washingtonu je z 232 glasovi proti 18 izrekla se proti temu, da bi bil Grant še tretje leto predsednik republiki.

Dopisi.

Iz Ljubljane 14. dec. [Izv. dop.]

Zadnji uvodni članek „Laib. Schulzeitunge“, pisan od Kočevarja Linharta, se jezi, da deželni šolski svet kranjski še nij zaukazal kranjskemu učiteljstvu, da naj se ne udeležuje pri narodnih društvih, enako kakor je tirolska šolska oblast prepovedala ondodnemu učiteljstvu gledé — klerikalnih društev. — O ti boré Linhart! Kaj misliš, da vaši možje nijso vseh dovoljenih sredstev poslužili se, da bi učitelje v nemčurski tabor privabili? Malo številce so jih začasno ujeli v svoje mreže, a večina stoji trdno. Učitelj kranjski ima tudi nekaj omike in razuma uže, vsakega ne vodi sama sebičnost ne, a slovenska kri tudi nij voda.

Pravi na dalje ta „Kočevar“, da so učitelji kranjski „verfassungsgegner“ in neprijazni novim šolskim postavam. Kaj še! Skrbite, da se „verfassung“ in nove šolske postave pravično izpeljejo, pa je bodemo tudi mi hvalili. Navedli bi pa več slučajev zopet, da se te postave ne izpeljujejo posebno, ali se bojimo, da bi bil „Slov. Narod“ potem zaradi nas konfisciran. Prišli bodo pa ti slučajji ob pravem času gotovo še na dan.

Gledé nemčurskega vodstva je ta Linhart dosta slabši od Gariboldija, zaradi tega se temu društvu baje konec približuje, ako mu višja roka še posebno pod pazduho ne seže. Pa kaj bi taki častilačni tujerodci naše kranjsko učiteljstvo vodili!

Še nekaj. To nemškutarsko učiteljsko

spisal več prav bodečih satiričnih povestij, večkrat mi je jedno in drugo prebral.

Leta 1847 se podá Gutman k nekemu svojemu zvestemu prijatelju, nekdanjemu součencu in župniku v Heilbrunn, po njegovej smrti v „Ratten“, v goratem svetu za goro „Schöpel“, v gorenjem Štajerskem, je pri njem stanoval, živeč na stare dni — ob samem mleku.

Tam je še marljivo pisal, se pečal z mehaničnimi deli, in ko nekega večera v mraku gre iz jedne kovačnice domov črez ozko polzko brv, pade siromaček, ki je še zraven tega imel prav slab pogled, v vodo,

Župnik: Saj je cesarska cenzura prvlje rokopol pregledala, predno je v natis knjige privolila.

Škof: Cenzura je lahko v natis privolila, ker nij zastopila vaših mislij.

Župnik: Vsaj so misli z besedami povedane.

Škof: Pojdite, vi ste nepopoljšljivi.

in konča na tak žalosten način svoje življenje.

Bilo je to 10. julija 1850. Njegovih rokopolisov prijatelj njegov, Nemeč, nij razumel, razprodal je papir trgovcu domačemu, ta ga je porabil za omotanje sala, slanine in sira, in tako smo prišli zopet ob dragocen zaklad slovenskega slovstva. Gutmanov: „Novi vedež“ je prav za prav nemškutarske in uže precej ponemčene prebivalce Slovenskih gor, slovenski brati učil. Ko se je zazvedelo, kako je št. Jakobčanom zasolil, je vse po knjižici seglo, in daleč okrog so sosedje iz glave znali bodeče zabavljice, in so št. Jakobčanom nagajevali. V drugem natusu so izpuščeni vsi osobni napadi, prvega uže redko kje najdeš, nek uže mrtvi dekan jih je kupil 300, drug kmetisk velikaš sto, in sta izrekla svoj „auto da fe“ črez hudega „Vedeža“, ki je tako neprezirno resnico godel. x-y.

društvo je lani snovalo po deželi filijale. — Po vsej deželi se nij nijedna taka podružnica osnovala. — Samo krški Gašper se v „Schulz.“ baha, da ima ob Savi filijalo in se v dopisih iz Dolenjskega mogočno kot „Obmann“ podpisuje. Vprašanje je zdaj: Kdo se laže? Učitelji krškega okraja po vsem svetu pripovedujejo, da nemajo filijale, da se brez vseh pravil društvenih v zborih shajajo in da Gašperja nikoli za načelnika volili niso, ali Gašper se pa vendar kot načelnik obnaša?

Domače stvari.

— (Denes je slovenska gledališčna predstava) prihodnja in zadnja tega leta pak v torek 28. decembra.

— (Narodna čitalnica novomeška) ima v nedeljo 19. t. m. ob 1/2 5. uri po polu dne v dvorani „narodnega doma“ občni zbor, pri katerem se bo volil nov odbor za prihodnje društveno leto. Zvečer ob 7. uri je gledališčna predstava: 1. Zakonske nadloge, veseloigra v enem dejanji. 2. Gradiček ali Prekanjeni, šaloigra v enem dejanji. K obilnemu udeleževanju volitve in predstave uljudno vabi Odbor.

— (Slavjanska čitalnica v Trstu) (Via St. Francesco št. 4), ima v nedeljo 19. decembra 1875 „Besedo“ v korist pribeglim iz Hercegovine in Bosne. Sodelovala bode blagovoljno gospodičina pl. Neugebauerjeva. Program je: 1. Zajc: „U boj,“ zbor. 2. „Sarafan,“ Ruski narodni dvospev za sopran in bariton, poje gospodičina pl. Neugebauerjeva in gosp. Hajdrih. 3. „Narodna pesen,“ četverspev. 4. Aria iz opere „Faust,“ poje gospodičina pl. Neugebauerjeva. 5. „Na straži,“ zbor. Po „Besedi“ je društvena zabava. Milodare se bo nahiralo pri vходу. Začne se ob 7 1/2 zvečer.

— (Utopljenec.) Predvčerajšnjem so našli truplo utopljenca v cesarskem grabnu pod Golovcem. Šrangarji so prej to noč slišali nekoga z železnega mosta v vodo skočiti. Po obleki soditi je delavec.

— (Železnico Loko-Trst) je tržaški mestni zbor zopet sprožiti in zahtevati sklenil v seji 10 t. m. najbrž za to, ker je zopet malo upanja, da bi predelska železnica v državnem zboru prodrila, kljub temu da jo predlaga ministerstvo.

— (Stekel pes) je na Korinu pri Bazovici in okrog po krajnih vaseh črez bribe pritepel se 9. t. m. in je mnogo psov ogrizel katere so morali svoji gospodarji ustreliti. Tudi je jednega človeka ugriznil; in jedno kravo, ki je uže na crkanji. Čuje se, da je jako mnogo psov mimogredoč po vaseh poškodoval. Zdaj je strogo postopanje napram psom od strani okrajnega konfederca, katerega na cesti vidiš vsacega psa ustreliti, ki ga dobi.

Poslano.

V pismu 5. t. m. ponudi mi nek ljubljansk trgovec žganje v nakup. Pismo, katerega naslov v pravilni slovenščini pisan in zakonu lepopisja dobro ustreza, došlo mi je še le denes po polu dne v roke.

Kako pa je mogoče, da potrebuje pismo iz Ljubljane v Borovnico, v kraj, kateri k Ljubljanskej okolici spada, in je, kar se prometa tiče, važna železniška postaja — celih 5 dnij?

Treba je slovenskega jezika, nezmožnih

Izdatelj in urednik Josip Jurčič.

poštnih uradnikov, da pismo v Trst in na Danaj pošiljajo, da prepotuje pismo, poprej celih 157 milj preden dojde v le 2 milj od daljeni kraj od Ljubljane, kar dotični pečatni natisi pošl na zavitku pisma dokazujejo.

Mej potovanjem pisma po širocem svetu prišel je k meni drug trgovec in mi ponudil žganje ter sem ga tudi kupil od njega. Ljubljancan je s svojim „ofertom“ na cedilu ostal, in tudi jaz sem morda škodovan, a kdo povrne škodo? — Nobeden! — Torej živel trgovina in obrtnija.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Košir,
krčmar.

V Borovnici 10. decembra 1875.

Vsem bolnim moč in zdravje brez leka in brez stroškov po izvrstni Revalesscière du Barry

v Londonu.

30 let uže je nij bolezn, ki bi je ne bila ozdravila ta prijetna zdravilna hrana, pri odraslih in otrocih brez medicinske in stroškov; zdravi vse bolezni v želodcu, na živcih, dalje prsne, i na jetrah; žleze i naduho, bolečine v ledvicah, jetiko, kašelj, neprevajenje, zaprtje, prehlajenje, nespanje, slabosti, zlato žilo, vodenico, mrzlico, vrtoglavje, silenje krvi v glavo, šemenje v ušesih, slabosti in blevanje pri nosečih, otožnost, diabet, trganje, shujšanje, bledico in preulajenje; posebno se priporoča za dojenice in je boljše nego dojnično mleko. — Izkaz iz mej 80.000 spričeval zdravilnih, brez vsake medicine, mej njimi spričevala profesorja Dr. Wurzerja, g. F. V. Beneka, pravega profesorja medicine na vseučilišču v Mariboru, zdravilnega svetnika Dr. Angelsteina, Dr. Shorelanda, Mr. Campbell, prof. Dr. Dédé, Dr. Uré, grofinje Castle Stuart, Markize de Bréhan a mnogo drugih imenitnih oseb, se razpošiljava na posebno zahtevanje zastoj.

Kratki izkaz iz 80.000 spričevalov.

Spričevalo št. 73.670.

Na Dunaji, 13. aprila 1872.

Frešlo je uže sedem mesecev, odar sem bil v brezupnem stanju. Trpel sem vsled prsnih i čutničnih bolečinah, in sicer tako, da sem od dne do dne vidno gnil, in to zapretilo je dolgo časa moje študije. Čul sem od Vaše čudapolne Revalesscière pričel sem jo rabiti in zagotovim Vas, da se čutim po mesečnem užitku V. še tečne in okusne Revalesscière popo nem zdrav, tako, da brez najmanjšega tresenja morem zopet pisati. Zaradi tega priporočam vsem bolnim to primerno prav ceró in okusno hrano, kot najboljši pripomoček, ter ostanem Vaš udani

Gabriel Teschner.

služatelj javnih višjih trgovskih šol.

Pismo visoko plemenite markize de Bréhan.

Neapel, 17. aprila 1862.

Gospod! Vsled neke bolezni na jetrah bilo je moje stanje hujšanja in bolečin vsake vrste sedem let sem strašno. Nijsem mogla niti čitati niti pisati, tresle so se vse čutnice na celem životu, slabo prebavljenje, vedno nespanje, ter sem trpela vedno na razdraženji čutni, katero me je sem ter tja preganjalo in me ne jedni trenotek na miru pustilo, in pri tem bila sem melanholična najvišje stopinje. Mnogi zdravniki poskusili so vse, brez da bi moje bolečine zljajšali. V polnej obupnosti poskusila sem Vašo Revalesscière in sedaj, ko jo uživam tri mesece, zahvaljujem se bogu. Revalesscière zasluži največje hvalo, pridobila mi je zopet zdravje in me stavila v stanje, da morem moje društveno pozicijo zopet uživati. Dovolite gospod, zagotovjenja moje prisrčne hvaležnosti in popolnega spoštovanja.

Markize de Bréhan.

Št. 75.877. Flor. Küllerja, c. kr. vojašk. oskrbnika, Veliki Varaždin, na pljučnem kašlju in bolehanji dušnika, omotici in tiščanju v prsih.

Št. 65.715. Gospodični de Montlouis na neprevajenji, nespanji in hujšanji.

Revalesscière je 4 krat tečnejša, nego meso, ter se pri odraslih in otrocih prihrani 50krat več na eni, ko pri zdravilih.

V plehastih pakcih po pol funta 1 gold. 50 kr., 1 fant 2 gold. 50 kr., 2 funta 4 gold. 50 kr., 5 funtov 10 gold., 12 funtov 20 gold., 24 funtov 36 gold. — Revalesscière-Biscuiten v puščah in tabletah za 12 tas 1 gold. 50 kr., 24 tas 2 gold. 50 kr., 48 tas 4 gold. 50 kr., v prahu za 120 tas 10 gold. Prodaje: Du Barry & Comp. na Dunaji, Wallfischgasse št. 2, kakor v vseh mestih pri dobrih lekarnah in specializiranih trgovcih; tudi razpošilja danajaka hris na vse kraje po poštah kakazniosk ali povzetjih. V Ljubljani Ed. Mahr, J. Svoboda, lekar pri „zlatem orlu“, v Reki pri lekarju J. Prodamu, v Celovcu pri lekarju Birnbacherju, v Spiljetu pri lekarju Aljinoviču, v Trstu pri lekarju Jakobu Serravallo pri drogeristu P. Rocca in J. Hirschu, v Zadru pri Androviču. (284)

DUNAJSKA BORZA 17. decembra.

(Zavirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	69	gl.	35	kr
Enotni drž. dolg v srebru	73	a	75	"
1860 drž. posojilo	111	-	80	"

Akcije narodne banke	922	—
Kreditne akcije	204	30
London	113	60
Napol.	9	11
C. k. cekini	5	36
Srebro	106	15

Deželno gledališče v Ljubljani.

V soboto 18. decembra 1875.

Prvikrat:

Ogenj nij igrača.

Veseloigra v 3 dejanjih, spisal Gustav Putlitz, poslovenij Josip Cimperman.

Odgovorni vodja g. J. Kocéj.

O s o b e:

Radoslav Zlatarič, odvetnik — g. Schmidt.
Roza, njegova soproga — — — — — gđ. Ledarjeva.
Bogomir Brodnik, njen brat, pomorščak — — — — — g. Jeločnik.
Doktor Bežanec — — — — — g. Kocéj.
Anica, njegova soproga, Rozina teta — — — — — gđ. Namretova.
Minka, njena hči — — — — — gđ. Vrtnikova.
Alice pl. Molden, varovanka Radoslavova — — — — — gđ. Podkrajškova.
Prosenec, Radoslava pisar — — — — — g. Jekovec.
Godi se v nekom provincijalnem mestu.

Pri predstavi svira c. kr. godba 46. polka pešcev vojvode Sachsen-Meiningen.

Kasa se odpre ob 1/2 7. uri. — Začetek ob 7. uri zvečer.

Pripravna

božična darila

v mnogobrojnej izbiri po najnižjih cenah priporoča (439—1)

Niklas Rudholzer,

v zvezdnej aleji št. 25, poleg gledališča.

Lekarna Piccoli

„K angelju“
v Ljubljani.

pripravlja

Dorško olje

(Dorsch-Leberthran-Öel)

iz sale kitovih jeter, v katerem je železni jod (Jodür)

V 35.00 gramih olja iz sale kitovih jeter je 14 centigramov železnega joda (Protojoduretum ferri.) (132—157)

Jaz ne bodem opisoval učinek železnega joda, ker ta je obče znan in se vporablja splošno v zdravilstveni stroki.

Ta učinek pak postane važnejši, ako se združi z oljem iz sale kitovih jeter in je posebno zdaten v vseh onih slučajih, v katerih se more brzo pomagati oslabilenej redilnej delavnosti; kjer se mora dostaviti krvnej cirkulaciji večja količnost teh elementov, kateri kri čistijo, ter s tem dajejo napravam sopenja večjo delavnost in pripomorejo do ustavitve zdravnejše in večje krvne mase.

Jaz morem jih tedaj najtopleje priporočati kot najboljši pripomoček proti bramorjem (škrofeljnom), rakitis, kroničnim izpuštkom na koži, pljučnim kataru in jetiki.

Nakazanje o rabi. Olja iz sale kitovih jeter uživa se po 10 gramov trikrat na dan ali po zdravniškem predpisu.

Cena jedne steklenice 1 gl. av. velj.

Da se ponarejenju izogne, vti-sneno bode moje ime na vsakej steklenici.

Lastnika in tisk „Narodne tiskarne“.